

Warszawa, dnia 19 czerwca 2018 r.

KMP. 573.10.2018.KK

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z wizytacji Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego
„Przyjazny Dom Seniora” przy SP ZOZ MSWiA w Łodzi
(wyciąg)**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192), dalej jako: OPCAT, oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 9-10 maja 2018 r. do Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego „Przyjazny Dom Seniora” przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Łodzi przy ul. Północnej 42 (dalej jako: ZOL, Zakład, placówka) udali się przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej jako: KMPT, Mechanizm): Klaudia Kamińska, Marcin Kusy oraz Michał Żłobecki (prawnicy). W przeprowadzonych czynnościach uczestniczyła również dr n. med. Joanna Klara Żuchowska – ekspert KMPT, której opinia w niezbędnym zakresie została włączona do treści raportu.

Celem wizytacji KMPT, zgodnie z art. 19 OPCAT, było sprawdzanie sposobu traktowania osób przebywających w placówce, w celu wzmocnienia, jeśli to niezbędne, ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem, a następnie przedstawianie rekomendacji właściwym władzom w celu poprawy traktowania oraz warunków osób pozbawionych wolności i zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, mając na uwadze odpowiednie standardy organizacji międzynarodowych.

W czasie wizytacji pracownicy KMPT wykonali następujące czynności:

- przeprowadzili rozmowę wstępną z dr n. med. Robertem Starcem – dyrektorem Szpitala oraz Joanną Stępińską – koordynatorem „Przyjaznego Domu Seniora”,
- dokonali oglądu pomieszczeń, z których mogą korzystać pensjonariusze placówki, w tym m.in: pokoi, sanitariatów, sali rehabilitacji,
- przeprowadzili rozmowy indywidualne z pacjentami w warunkach wyłączających obecność osób trzecich,
- sprawdzili dostosowanie zakładu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- dokonali analizy dokumentacji dostępnej na miejscu, w tym m.in. książki raportów pielęgniarских oraz akt osobowych pacjentów,
- wykonali dokumentację fotograficzną.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur poinformowali dyrektora Szpitala o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano wybraną dokumentację związaną z funkcjonowaniem placówki.

Podczas wizytacji przedstawiciele KMPT dokonali oceny: legalności pobytu pacjentów w ZOL, traktowania pacjentów przez personel, zapewnionych im warunków bytowych, dostosowania placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, realizacji prawa pacjentów do ochrony zdrowia, terapii i usług opiekuńczych, prawa do informacji i do kontaktów ze światem zewnętrznym oraz swobody praktyk religijnych, a także przeanalizowali stan zatrudnienia i kwalifikacje personelu. W niniejszym materiale uwzględniono jedynie te kwestie, w których przedstawiciele KMPT stwierdzili nieprawidłowości.

2. Charakterystyka placówki

„Przyjazny Dom Seniora” jest niepublicznym zakładem opiekuńczo- leczniczym przy SP ZOZ MSWiA w Łodzi. Wizytowany ZOL dysponuje 48 łózkami. W dniu wizytacji w placówce przebywało 17 pensjonariuszy, w tym 7 leżących oraz 6 poruszających się na wózku. Do Zakładu przyjmowane są przede wszystkim osoby starsze nie wymagające hospitalizacji, ale nie mogące egzystować w warunkach domowych, potrzebujące

całodobowej opieki pielęgniarstwa, częstej kontroli lekarskiej, a także rehabilitacji. Nie przyjmuje się natomiast osób chorujących psychicznie, osób z chorobą alkoholową, a także chorych wymagających np. wentylacji mechanicznej czy żywienia dojelitowego lub pozajelitowego.

3. Obszary wymagające poprawy

3.1 Prawo do informacji

W trakcie wszystkich wizytacji przedstawiciele KMPT każdorazowo zwracają uwagę, czy wizytowana placówka udostępnia informację o instytucjach stojących na straży praw człowieka. Możliwość kontaktu z taką instytucją przez osobę przebywającą w zakładzie opiekuńczo- leczniczym lub inną osobę, stanowi dodatkową gwarancję zabezpieczającą przed niewłaściwym traktowaniem.

W trakcie oglądu placówki zwrócono uwagę, że w ogólnodostępnym miejscu wywieszane były dane teleadresowe Rzecznika Praw Pacjenta, Działu Skarg i Wniosków Łódzkiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia oraz Pełnomocnika Praw Pacjenta SP ZOZ MSWiA w Łodzi. Informację tę należałoby uzupełnić o dane teleadresowe Rzecznika Praw Obywatelskich czy też Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

3.2 Traktowanie

Analiza akt osobowych pacjentów wykazała, że nie jest odbierane oświadczenie pacjenta o zapoznaniu się z regulaminem pobytu w placówce. W niektórych przypadkach na decyzji o pobycie w ZOL brak było podpisu pensjonariusza oraz brak adnotacji o przyczynie braku złożenia takiego podpisu.

Warto podkreślić, iż w przypadku, gdy dana osoba może zrozumieć swoją sytuację i pozostaje w logicznym kontakcie, należy zapewnić jej możliwość złożenia osobistego podpisu na decyzji o pobycie w ZOL. Dotyczy to także innych spraw, w których jedynie pacjent może i powinien zająć stanowisko (np. oświadczyć, czy faktycznie zapoznał się ze swoimi prawami i obowiązkami). W przypadku kiedy dany pacjent ze względu na swój stan zdrowia nie jest w stanie złożyć osobiście podpisu, należałoby umieścić informację o przyczynach braku możliwości samodzielnego złożenia podpisu.

3.3 Sytuacja osób z niepełnosprawnością

W budynku przewidziano liczne udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością fizyczną. Znajduje się w nim winda, przejścia między pomieszczeniami pozbawione są progów, podłogi wyłożono antypoślizgowym materiałem, w sanitariatach zamontowano uchwyty.

W celu pełnego dostosowania placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, przy okazji przyszłych modernizacji, warto pamiętać o następujących zasadach, poprawiających jakość dostosowania:

- a) szerokość drzwi nie mniejsza niż 90 cm,
- b) progi do wysokości 2 cm (pożądany byłby brak progów),
- c) wysokość klamek, włączników światła, przycisków itp. – 90-120 cm,
- d) przestrzeń manewrowa – 150 cm x 150 cm,
- e) w sanitariatach – brodzik nie posiadający progu lub do 2 cm wysokości,
- f) wysokość muszli ustępowej powinna oscylować między 45 a 55 cm,
- g) poręcz przy muszli ustępowej zainstalowana w odległości 40 cm od osi muszli do osi poręczy, na wysokości 70-85 cm (mierzone od wierzchu górnej poręczy),
- h) umywalka na wysokości 85 cm – górna krawędź i 70 cm – dolna krawędź z możliwością podjazdu wózkiem,
- i) lustro w łazienkach zawieszane na wysokości do 100 cm od posadzki (dolna krawędź; pożądane byłyby lustro umożliwiające ich pochylenie),
- j) stosowanie baterii jednouchwytowych z wydłużoną rączką lub na fotokomórkę, ułatwiającą korzystanie z nich osobom z niedowładem kończyn górnych,
- k) uchwyt do papieru umieszczony na wysokości do 120 cm,
- l) w jadalni wysokość stołu powinna wynosić od 67 do 80 cm (miejsce na nogi osoby siedzącej na wózku powinno wynosić min. 30 cm),
- m) tablice informacyjne powinny znajdować się na wysokości od 80 cm (dolna krawędź) do 180 cm (górna krawędź).

Powyższe standardy zostały opracowane we współpracy z Fundacją Polska Bez Barier i uznane za optymalne z punktu widzenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przedstawiciele KMPT podkreślają, że zgodnie z przyjętą w dniu 1 sierpnia 1997 roku przez Sejm RP Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475), osoby niepełnosprawne mają prawo do życia w środowisku wolnym od barier

funkcjonalnych. Nadto Polska w dniu 6 września 2012 roku ratyfikowała przyjętą w dniu 13 grudnia 2006 roku przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169). Zgodnie z jej treścią należy umożliwić osobom niepełnosprawnym niezależne życie i pełny udział we wszystkich jego sferach. W związku z powyższym przedstawiciele KMPT rekomendują dokonanie przeglądu pomieszczeń, z których mogą korzystać osoby z niepełnosprawnościami i dostosowanie pomieszczeń, zgodnie ze wskazanymi wyżej standardami, podczas najbliższego remontu placówki.

4. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele KMPT zalecają dyrektorowi Szpitala MSWiA w Łodzi:

1. uzupełnienie tablic informacyjnych o adresy instytucji stojących na straży praw człowieka,
2. odbieranie od pacjentów podpisów pod wszelkimi oświadczeniami ich dotyczącymi, jeżeli są w stanie zrozumieć ich treść i wyrazić swoją wolę oraz w przypadku braku takiej możliwości – upowszechnienie praktyki odnotowywania przyczyny niezyskania podpisu pod oświadczeniem,
3. zapewnienie pełniejszej dostępności miejsc i urządzeń placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, przy okazji zaplanowanych remontów i modernizacji ZOL, zgodnie ze standardami zawartymi w pkt 3.3 Raportu.